Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

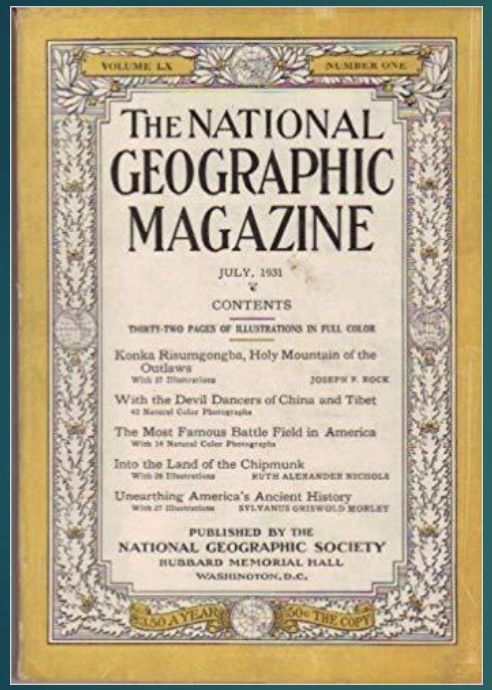

SHQIPËRIA ËSHTË LIS I RRITUR MBI NJË TRUNG ILIR.

Ashtu si disa drurë të mëdhenj zënë me hijen e tyre një pjesë të madhe të lëndinës, mbretëria e shtriu hijen e saj mbi Epir, në veriperëndim të Maqedonisë dhe në më të shumtën e territoreve që sot quhen Jugosllavi. Ajo, gradualisht, u shkatërrua nën sulmin e furishëm të Filipit të Maqedonisë dhe të birit të tij të famshëm, Aleksandrit. Më vonë, rreth kohës kur Roma kishte përfituar për vete nga parulla e luftës '**Delenda est Carthago**', iu kthye pushtimit transadriatik dhe Ilirisë duke e vendosur atë në varësinë e tri perandorive.

SHQIPTARËT LISA MBI TRUALLIN ILIR

THËNJE PËR SHQIPTARËT NGA REVISTA MË PRESTIGJIOZE AMERIKANE

THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

PËRGATITUR, PËRZGJEDHUR DHE PËRKTHYER NGA

MAL BERISHA

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

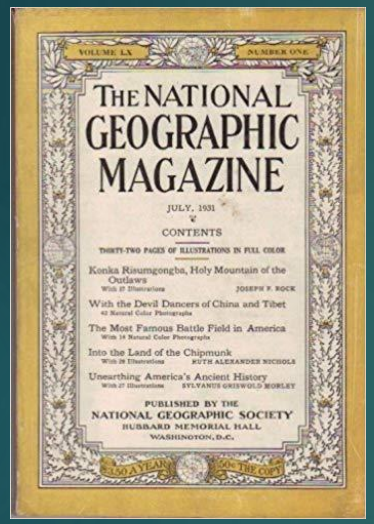

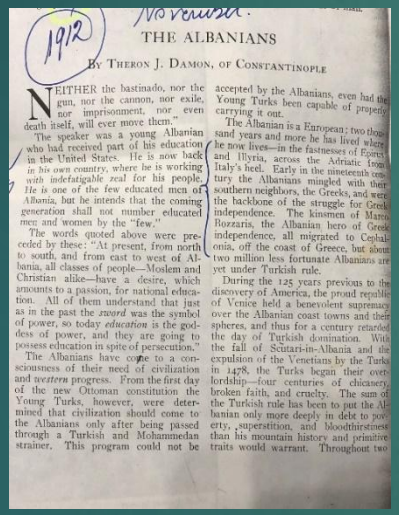

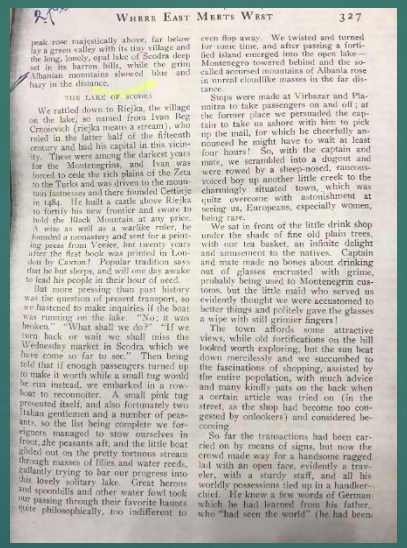

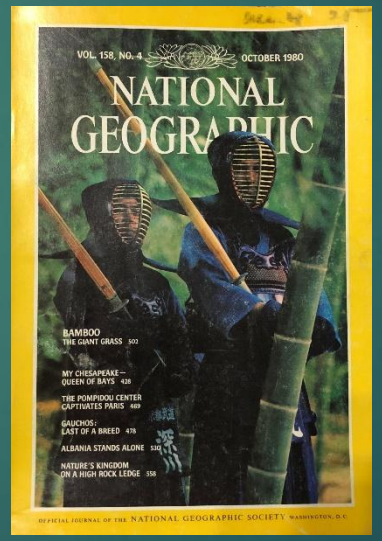

www.Malberisha.com

Albanians in
THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

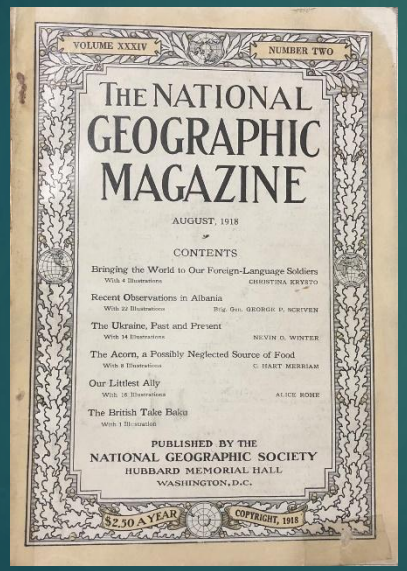
VOLUME XXXIV NUMBER TWO

THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

AUGUST, 1918

CONTENTS

Bringing the World to Our Foreign-Language Soldiers — With 4 Illustrations — CHRISTINA KRYSTO

Recent Observations in Albania — With 22 Illustrations — Brig. Gen. GEORGE P. SCRIVEN

The Ukraine, Past and Present — With 14 Illustrations — NEVIN O. WINTER

The Acorn, a Possibly Neglected Source of Food — With 8 Illustrations — C. HART MERRIAM

Our Littlest Ally — With 18 Illustrations — ALICE ROHE

The British Take Baku — With 1 Illustration

PUBLISHED BY THE NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY HUBBARD MEMORIAL HALL WASHINGTON, D.C.

$2.50 A YEAR COPYRIGHT, 1918

VOL. LIX, No. 2 WASHINGTON FEBRUARY, 1931

THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

EUROPE'S NEWEST KINGDOM

After Centuries of Struggle, Albania at Last Enjoys an Era of Peace and Stability

By Melville Chater

"BUT why on horseback?" queried the Albanian consul, handing us back our tourist passports.

"Well," we began, "as Albania has no railroads—"

"But consider! It has an estimated area of 17,000 miles—more for quite a long horseback trip. Now, why not by motor car?"

We gasped feebly. Albania by motor car? What a shattering of tradition! "At sunset I reined in my horse to gaze across the sublime mountainous prospect." Such is the favorite phrase of early travelers in the hinterland of Scutari and Alessio. "By horseback through high Albania"—such is the moral theme of latter-day wayfarers in that country. Are we, not unreasonably, we had envisaged Albania as one solid mass of mountain-defying precipices, populated by wild, cutlass-brandishing tribesmen. Yet here was that peppy consul authority, 700 miles of highway on a governmental road map and reminding [illegible] motor-conscious Americans that "Time is money" and "Gas is the thing!"

We said we would not. We did not.

ALBANIA, LEAPING FROM MEDIEVALISM TO MODERNISM

A week later we were climbing by rail over the Macedonian uplands to the border town of Florina. There a motor car took to increase to possibly seven hundred miles of main spur and down into a big plain.

"But Albania," we asked the consul, "is while vainly scanning the horizon for mountainside mountain peaks, "which does it begin?"

"You're in it," he replied, indicating the fertile plain.

What we beheld was a vast primary white yellow maize, billowing to the breeze, by untrenched like the calm expanse of an inland sea—a "sea shaped about by high hills, here dark-hued in the sunset. Yonder lay the town of Korça (Koritza), with green groves and gleaming minarets. Across this rural picture, so different from the rugged land of our imaginings, zigzagged a well-made highway, where a row of big motor trucks moved upon their task of transporting mail and freight from one end of Albania to the other.

Ruinous war creates, at least, roads. When in 1918 the big guns' thunder died away Albania, which had been at once a battlefield and a military corridor, found that she had accumulated the rudiments of a well-engineered road system and a knowledge of motor transport. Thus, instead of having slowly evolved through the stone age and into the gasoline era, like the rest of Europe, she has leaped from medievalism to modernism, from horses to horsepower, in a decade.

THE CHANGING MAP IN THE BALKANS

By Frederick Moore

Author of "The Balkan Trail" and Correspondent of the Associated Press

A VERY definite settlement of the centuries-old Balkan Question promises to result from the war which the "Allies" have been conducting against the Ottoman Empire. The Turk has been driven not entirely back to Asia but far enough in that direction to terminate his power over subject European races. This is the solution for which those European countries not materially interested in the maintenance of the Ottoman régime have long been hoping.

Centuries ago the Turks set out from Asia Minor with the idea of conquering the world for their Prophet Mohammed. They carried their new faith east into Persia, India, and China, and west into Europe. In Europe they succeeded in driving their way as far as the gates of Vienna, subjugating all the peoples of Southeastern Europe except some few bands of hardy Serbs who took refuge in the fastnesses of the mountains that now make up the little kingdom of Montenegro.

THE TURKS CONQUERED, BUT FAILED TO CONVERT

But though the Turks conquered and subdued with the sword they found the peoples of Southeastern Europe who followed the Christianity of that day most hard-headed and unconvertible. Had the Turks adopted the method of the Arabs, who went across North Africa on the same mission and even entered Spain, they would have left no soul alive who did not say with them

"There is no god but God, and Mohammed is His Prophet."

They did not desolate, however, to the same extent as the Arab; their method, though sufficiently terrible to blight the conquered countries and retard their progress for centuries, was never quite as drastic as the methods of other Mohammedans. The Turks are the best of the peoples who have accepted that uncompromising militant faith.

The territory which the Turks succeeded in overrunning was too vast to lay entirely waste and the people too numerous to exterminate. Those whom they could convert were made Mohammedans; the others became vassals and serfs, laboring for the conquerors, paying them tribute in money and in kind, and yielding up not only of their worldly possessions, as the Turk demanded, but also of their flesh and blood. Many of their daughters went at the Turks' will to Mohammedan harems, and for many years a tribute of their finest sons was also exacted.

In the early days of the conquest the Sultan's agents visited every four years the Christian villages under his domination and took away a fifth part of all the male children between the ages of six and nine, to be raised as Mohammedans and to form his corps of Janissary soldiers. Naturally, the strongest and finest boys were selected; however, being taken young, like many of the girls, no memories of parents or deep religious beliefs long affected them.

HOW THE TURKS IMPROVED THE RACE

By this system and by conversions (for many of the Christians went over to the new faith because of the privileges it offered, the foremost being the right to carry arms) the Turks added to their Semitic blood some of the finest manhood of the races of Southeastern Europe. Turks whose appearance is thoroughly European and Turks with fair hair and straight noses are to be distinguished throughout Western Turkey from the distinctive Semitic type; and some of the best brains in the recent Young Turk movement are European brains.

The infusion of European blood had a certain minor effect upon the character of the Turk, but the greater change came upon the converts and their offspring. The blight of the Mohammedan creed, which impairs all better civilizations that it touches, affected the Europeans only

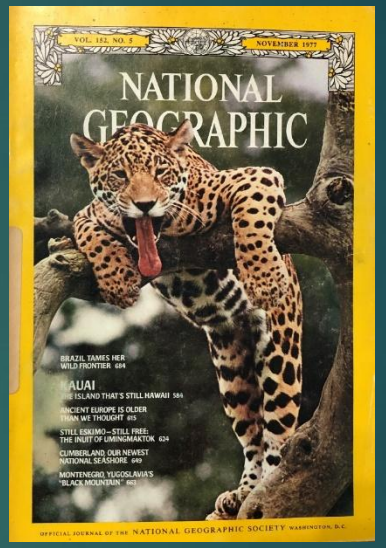

www.Malberisha.com

Albanians in
THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

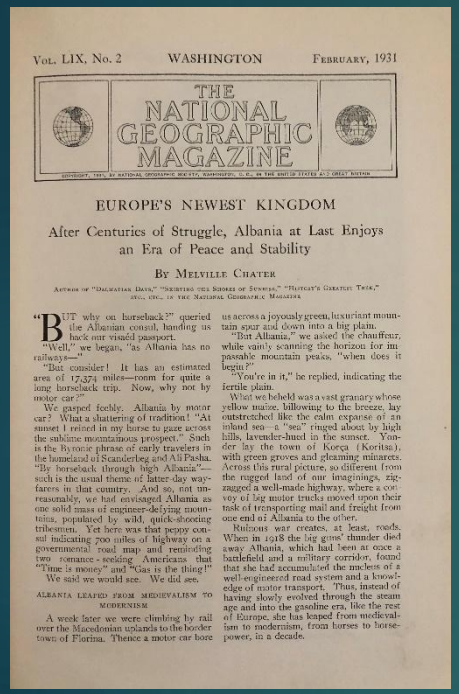

Vol. LIX, No. 2 WASHINGTON FEBRUARY, 1931

THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

EUROPE'S NEWEST KINGDOM

After Centuries of Struggle, Albania at Last Enjoys an Era of Peace and Stability

By Melville Chater

"BUT why on horseback?" queried the Albanian consul, handing us back our visaed passport.

"Well," we began, "as Albania has no railways—"

"But consider! It has an estimated area of 17,374 miles—room for quite a long horseback trip. Now, why not by motor car?"

We gasped feebly. Albania by motor car? What a shattering of tradition! "At sunset I reined in my horse to gaze across the sublime mountainous prospect." Such is the Byronic phrase of early travelers in the homeland of Scanderbeg and Ali Pasha. "By horseback through high Albania"—such is the usual theme of latter-day wayfarers in that country. And so, not unreasonably, we had envisaged Albania as one solid mass of engineer-defying mountains, populated by wild, quick-shooting tribesmen. Yet here was that pesky consul indicating 700 miles of highway on a governmental road map and reminding two romance-seeking Americans that "Time is money" and "Gas is the thing!"

We said we would see. We did see.

ALBANIA LEAPED FROM MEDIEVALISM TO MODERNISM

A week later we were climbing by rail over the Macedonian uplands to the border town of Florina. Thence a motor car bore us across a joyously green, luxuriant mountain spur and down into a big plain.

"But Albania," we asked the chauffeur, while vainly scanning the horizon for impassable mountain peaks, "when does it begin?"

"You're in it," he replied, indicating the fertile plain.

What we beheld was a vast granary whose yellow maize, billowing to the breeze, lay outstretched like the calm expanse of an inland sea—a "sea" ringed about by high hills, lavender-hued in the sunset. Yonder lay the town of Korça (Koritsa), with green groves and gleaming minarets. Across this rural picture, so different from the rugged land of our imaginings, zigzagged a well-made highway, where a convoy of big motor trucks moved upon their task of transporting mail and freight from one end of Albania to the other.

Ruinous war creates, at least, roads. When in 1918 the big guns' thunder died away Albania, which had been at once a battlefield and a military corridor, found that she had accumulated the nucleus of a well-engineered road system and a knowledge of motor transport. Thus, instead of having slowly evolved through the steam age and into the gasoline era, like the rest of Europe, she has leaped from medievalism to modernism, from horses to horsepower, in a decade.

RECENT OBSERVATIONS IN ALBANIA

By Brig. Gen. George P. Scriven, U. S. Army

OF THE country in general, it may be said that Albania, as delimited by the maps existing before the war, is now under control of the Germans, the Austrians, and the Bulgars to the north of the latitude of Berat and the lakes, and under control of the French and the Italian troops to the south. The Greeks as yet have no control within the boundaries established by the Conference of London, while the English and the Serb theaters of operations lie in Macedonia.

The western part of southern Albania (soon perhaps all of west Albania, if the present Italian success carries on) is the more important section on account of the richness of the valleys and the value of the harbors on the Adriatic Sea. This territory is in the hands of the Italians, and is the part of Albania which forms the crux of the problem under consideration. Its disposition will determine the future fate of the country, for I believe that as this region goes so will Albania as a whole go. It would be idle as well as wrong to attempt to break asunder this numerically small but homogeneous race of mountaineers.

The sector occupied by the Italian troops at the present writing runs north of the river Viosa (also called the Voi-

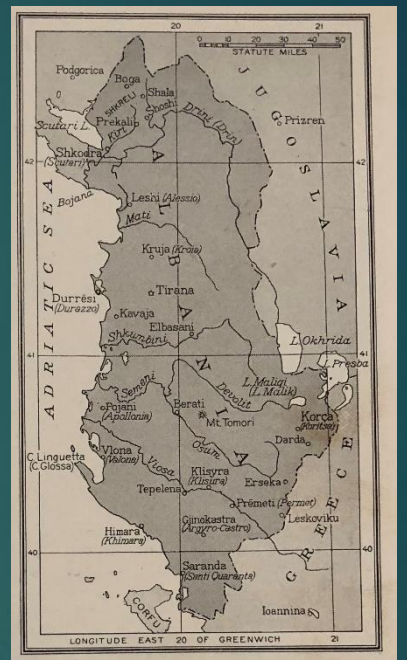

Drawn by James M. Darley

THE LAND OF THE MEN OF THE EAGLE

The world is more familiar with Albania to-day than when the historian Gibbon wrote of it as "a country within sight of Italy, which is less known than the interior of America." Yet much remains to be learned of its 17,000 square miles of wild, romantic mountains and fertile plains; of its mineral resources; its time-mellowed towns; and its 830,000 people, particularly the little-known mountaineers. A peculiarity of the Albanian language is that it provides both an indefinite and a definite form for place names. The definite article is expressed by altering the termination. Thus Shkodër, Shkumbi (indefinite) may also be written Shkodra, Shkumbini (definite), the latter form being preferred.

www.Malberisha.com

Albanians in
THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

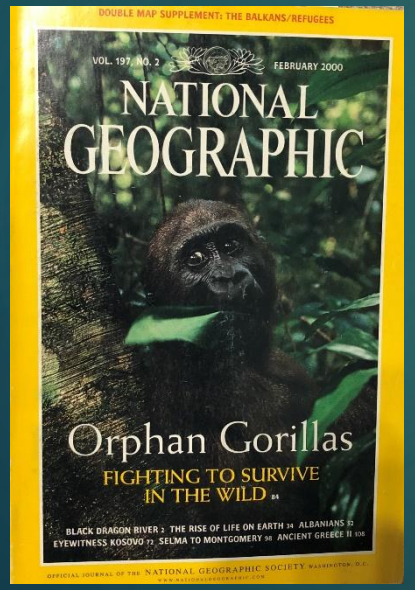

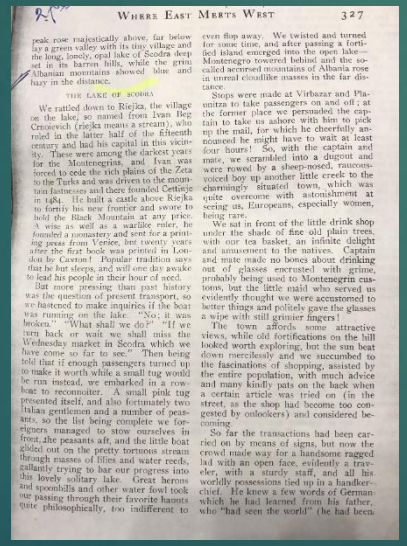

WHERE EAST MEETS WEST 327

peak rose majestically above, far below lay a green valley with its tiny village and the long, lonely, opal lake of Scodra deep set in its barren hills, while the grim Albanian mountains showed blue and hazy in the distance.

THE LAKE OF SCODRA

We rattled down to Riejka, the village on the lake, so named from Ivan Beg Crnojevich (riejka means a stream), who ruled in the latter half of the fifteenth century and had his capital in this vicinity. These were among the darkest years for the Montenegrins, and Ivan was forced to cede the rich plains of the Zeta to the Turks and was driven to the mountain fastnesses and there founded Cetinje in 1484. He built a castle above Riejka to fortify his new frontier and swore to hold the Black Mountain at any price. A wise as well as a warlike ruler, he founded a monastery and sent for a printing press from Venice, but twenty years after the first book was printed in London by Caxton! Popular tradition says that he but sleeps, and will one day awake to lead his people in their hour of need.

But more pressing than past history was the question of present transport, so we hastened to make inquiries if the boat was running on the lake. "No; it was broken." "What shall we do?" "If we turn back or wait we shall miss the Wednesday market in Scodra, which we have come so far to see." Then being told that if enough passengers turned up to make it worth while a small tug would be run instead, we embarked in a rowboat to reconnoiter. A small pink tug presented itself, and also fortunately two Italian gentlemen and a number of peasants, so the list being complete we foreigners managed to stow ourselves in front the peasants aft, and the little boat glided out on the pretty tortuous stream through masses of lilies and water reeds, gallantly trying to bar our progress into this lovely solitary lake. Great herons and spoonbills and other water fowl took our passing through their favorite haunts quite philosophically, too indifferent to even flop away. We twisted and turned for some time, and after passing a fortified island emerged into the open lake—Montenegro towered behind and the so-called accursed mountains of Albania rose in tiered cloudlike masses in the far distance.

Stops were made at Virbazar and Plamnitza to take passengers on and off; at the former place we persuaded the captain to take us ashore with him to pick up the mail, for which he cheerfully announced he might have to wait at least four hours! So, with the captain and mate, we scrambled into a dugout and were rowed by a sheep-nosed, raucous-voiced boy up another little creek to the charmingly situated town, which was quite overcome with astonishment at seeing us, Europeans, especially women, being rare.

We sat in front of the little drink shop under the shade of fine old plain trees, with our tea basket, an infinite delight and amusement to the natives. Captain and mate made no bones about drinking out of glasses encrusted with grime, probably being used to Montenegrin customs, but the little maid who served us evidently thought we were accustomed to better things and politely gave the glasses a wipe with still grimier fingers!

The town affords some attractive views, while old fortifications on the hill looked worth exploring, but the sun beat down mercilessly and we succumbed to the fascinations of shopping, assisted by the entire population, with much advice and many kindly pats on the back when a certain article was tried on (in the street, as the shop had become too congested by onlookers) and considered becoming.

So far the transactions had been carried on by means of signs, but now the crowd made way for a handsome ragged lad with an open face, evidently a traveler, with a sturdy staff, and all his worldly possessions tied up in a handkerchief. He knew a few words of German which he had learned from his father, who "had seen the world" (he had been

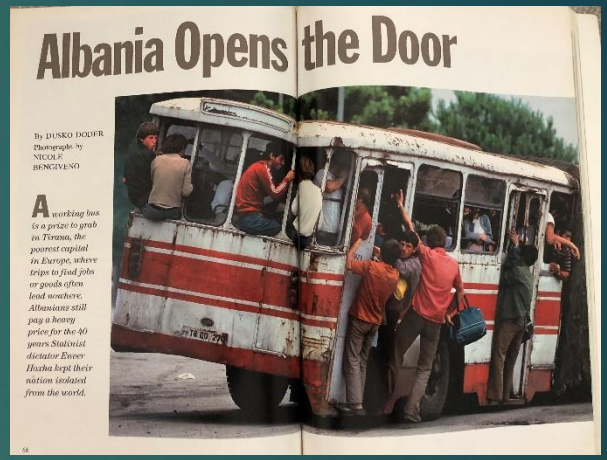

Albania Opens the Door

By DUSKO DODER
Photographs by NICOLE BENGIVENO

A working bus is a prize to grab in Tirana, the poorest capital in Europe, where trips to find jobs or goods often lead nowhere. Albanians still pay a heavy price for the 40 years Stalinist dictator Enver Hoxha kept their nation isolated from the world.

www.Malberisha.com

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

Shqiptarët e njohin veten si 'Bijtë e Shqipes'. Ata i kanë vënë emrin vendit të tyre 'Shqipëria' ose 'Toka e Shqipes' dhe e morën këtë emër prej Pirros, Mbretit të Epirit, për sertësinë e treguar prej tyre në betejë. Shqiptarët gjithmonë e kanë konsideruar veten një grup etnik të veçuar, që besohet të rrjedhë drejtpërsëdrejti prej ilirëve të lashtë dhe prandaj ata mbeten banorët më të vjetër të Gadishullit të Ballkanit. Të shtyrë nga valët pushtuese dhe nga lëvizjet e fiseve prej territoreve të tyre të gjera në Gadishullin e Ballkanit, ilirët u vendosën në malet e mbrojtura mirë të veriut gjatë shekujve kur keltët, romakët, hunët dhe sllavët po e pushtonin Ballkanin. Për dy mijë vjet ata ia dolën që të ruajnë trashëgiminë kulturore, zakonet, institucionet dhe gjuhën e tyre.

Vol. LIX, No. 2 WASHINGTON FEBRUARY, 1931

THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

EUROPE'S NEWEST KINGDOM

After Centuries of Struggle, Albania at Last Enjoys an Era of Peace and Stability

By Melville Chater

"But why on horseback?" queried the Albanian consul, handing us back our visaed passport.

"Well," we began, "as Albania has no railways—"

"But consider! It has an estimated area of 17,374 miles—room for quite a long horseback trip. Now, why not by motor car?"

We gasped feebly. Albania by motor car? What a shattering of tradition! "At sunset I reined in my horse to gaze across the sublime mountainous prospect." Such is the Byronic phrase of early travelers in the homeland of Scanderbeg and Ali Pasha. "By horseback through high Albania"—such is the usual theme of latter-day wayfarers in that country. And so, not unreasonably, we had envisaged Albania as one solid mass of engineer-defying mountains, populated by wild, quick-shooting tribesmen. Yet here was that peppy consul indicating 700 miles of highway on a governmental road map and reminding two romance-seeking Americans that "Time is money" and "Gas is the thing!"

We said we would see. We did see.

ALBANIA LEAPED FROM MEDIEVALISM TO MODERNISM

A week later we were climbing by rail over the Macedonian uplands to the border town of Florina. Thence a motor car bore us across a joyously green, luxuriant mountain spur and down into a big plain.

"But Albania," we asked the chauffeur, while vainly scanning the horizon for impassable mountain peaks, "when does it begin?"

"You're in it," he replied, indicating the fertile plain.

What we beheld was a vast granary whose yellow maize, billowing to the breeze, lay outstretched like the calm expanse of an inland sea—a "sea" ringed about by high hills, lavender-hued in the sunset. Yonder lay the town of Korça (Koritsa), with green groves and gleaming minarets. Across this rural picture, so different from the rugged land of our imaginings, zigzagged a well-made highway, where a convoy of big motor trucks moved upon their task of transporting mail and freight from one end of Albania to the other.

Ruinous war creates, at least, roads. When in 1918 the big guns' thunder died away Albania, which had been at once a battlefield and a military corridor, found that she had accumulated the nucleus of a well-engineered road system and a knowledge of motor transport. Thus, instead of having slowly evolved through the steam age and into the gasoline era, like the rest of Europe, she has leaped from medievalism to modernism, from horses to horsepower, in a decade.

www.Malberisha.com

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

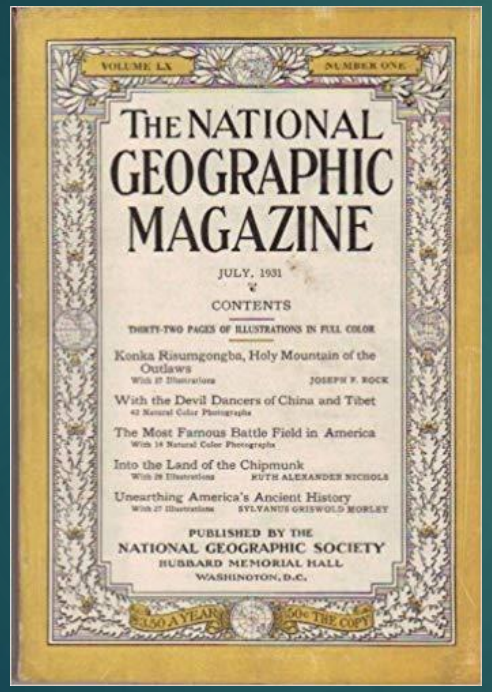

"POPULLI SHQIPTAR I KA PËRSHKUAR SHEKUJT DUKE PUNUAR SI TRIM DHE I TALENTUAR; AI KAPI LARTËSITË E REPUBLIKËS GREKE, ATO TË MBRETIT TË PERSISË DHE TË BABILONIT. ME NDIHMËN E PRINCESHËS SË MAQEDONISË, ATA I DHANË FUND PUSHTETIT TË ROMËS, HOQËN QAFE MIZORITË E TARANTINIT, FRENUAN PËR NJË FARË KOHE NË EMËR TË KRISHTËRIMIT PËRPARIMIN E SHPEJTË TË ISLAMIT. ATA MBROJTËN FRONIN E MBRETIT TË SIÇILISË, NGRITËN ATË TË GREQISË, DHE PËRSËRI ATYRE KURRË NUK IU DHA MIRËNJOHJE PËR ATË QË I DHANË HISTORISE".

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

"Deri atëherë kur arkeologjia të hedhë më shumë dritë mbi gjuhën shqipe, mendimet filologjike lidhur me këtë temë, do të jenë të ndryshme. Kjo na bën të pohojmë se një e treta e fjalëve të gjuhës shqipe kanë origjinë pellazge; se gjuha shqipe është pasardhëse e ilirishtes së lashtë dhe se nuk ka ngjashmëri me greqishten; se është gjuha më e vjetër në Evropë dhe se është nëna e latinishtes dhe e greqishtes".

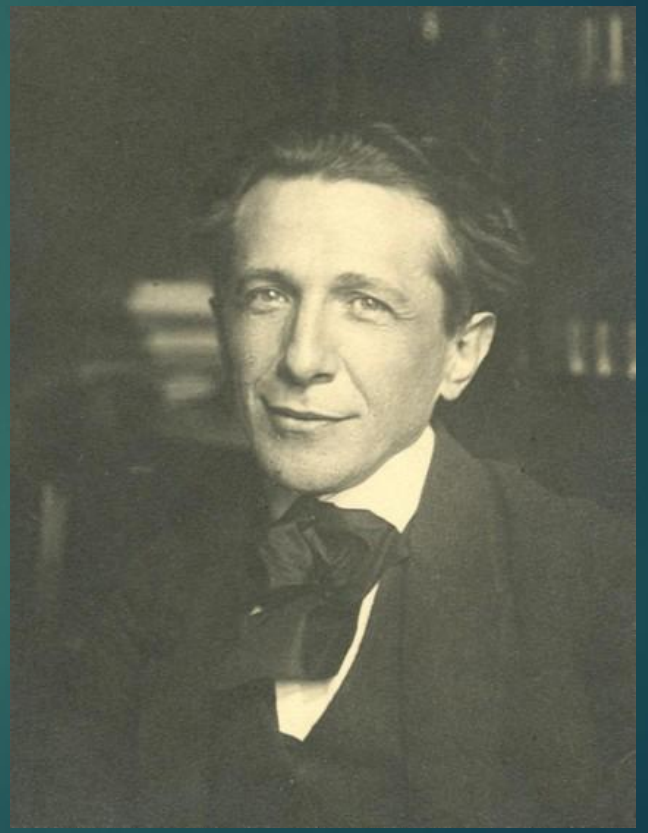

Milan Shuflai

www.Malberisha.com

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

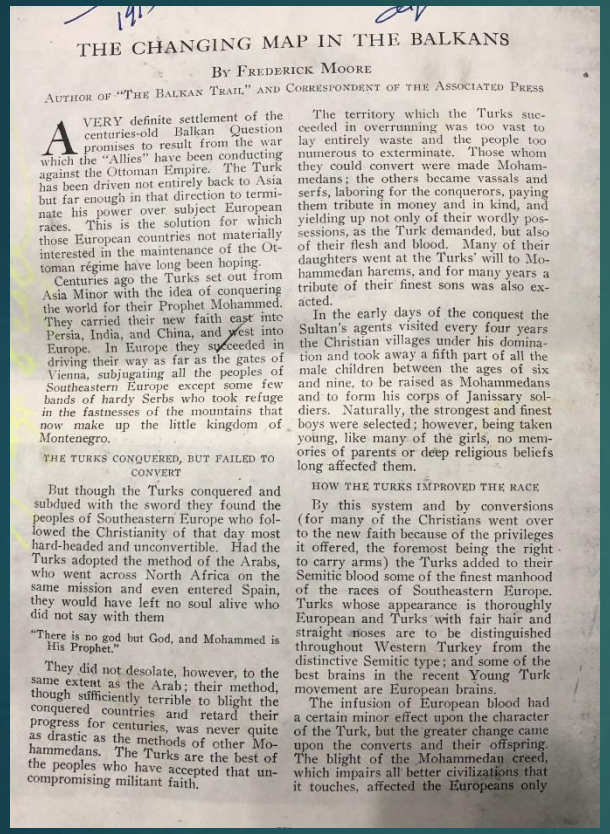

THE CHANGING MAP IN THE BALKANS

By Frederick Moore

Author of "The Balkan Trail" and Correspondent of the Associated Press

A VERY definite settlement of the centuries-old Balkan Question promises to result from the war which the "Allies" have been conducting against the Ottoman Empire. The Turk has been driven not entirely back to Asia but far enough in that direction to terminate his power over subject European races. This is the solution for which those European countries not materially interested in the maintenance of the Ottoman régime have long been hoping.

Centuries ago the Turks set out from Asia Minor with the idea of conquering the world for their Prophet Mohammed. They carried their new faith east into Persia, India, and China, and west into Europe. In Europe they succeeded in driving their way as far as the gates of Vienna, subjugating all the peoples of Southeastern Europe except some few bands of hardy Serbs who took refuge in the fastnesses of the mountains that now make up the little kingdom of Montenegro.

THE TURKS CONQUERED, BUT FAILED TO CONVERT

But though the Turks conquered and subdued with the sword they found the peoples of Southeastern Europe who followed the Christianity of that day most hard-headed and unconvertible. Had the Turks adopted the method of the Arabs, who went across North Africa on the same mission and even entered Spain, they would have left no soul alive who did not say with them

"There is no god but God, and Mohammed is His Prophet."

They did not desolate, however, to the same extent as the Arab; their method, though sufficiently terrible to blight the conquered countries and retard their progress for centuries, was never quite as drastic as the methods of other Mohammedans. The Turks are the best of the peoples who have accepted that uncompromising militant faith.

The territory which the Turks succeeded in overrunning was too vast to lay entirely waste and the people too numerous to exterminate. Those whom they could convert were made Mohammedans; the others became vassals and serfs, laboring for the conquerors, paying them tribute in money and in kind, and yielding up not only of their wordly possessions, as the Turk demanded, but also of their flesh and blood. Many of their daughters went at the Turks' will to Mohammedan harems, and for many years a tribute of their finest sons was also exacted.

In the early days of the conquest the Sultan's agents visited every four years the Christian villages under his domination and took away a fifth part of all the male children between the ages of six and nine, to be raised as Mohammedans and to form his corps of Janissary soldiers. Naturally, the strongest and finest boys were selected; however, being taken young, like many of the girls, no memories of parents or deep religious beliefs long affected them.

HOW THE TURKS IMPROVED THE RACE

By this system and by conversions (for many of the Christians went over to the new faith because of the privileges it offered, the foremost being the right to carry arms) the Turks added to their Semitic blood some of the finest manhood of the races of Southeastern Europe. Turks whose appearance is thoroughly European and Turks with fair hair and straight noses are to be distinguished throughout Western Turkey from the distinctive Semitic type; and some of the best brains in the recent Young Turk movement are European brains.

The infusion of European blood had a certain minor effect upon the character of the Turk, but the greater change came upon the converts and their offspring. The blight of the Mohammedan creed, which impairs all better civilizations that it touches, affected the Europeans only

Duke ndjekur ndarjen e Epirit, Iliria ra nën gotët dhe, më vonë, jugu i saj u përfshi nga pushtimet bullgare. Kështu, të shtyrë nga prapa, fiset ilire, epirote dhe maqedonase u shkrinë në një dhe, konkretisht, në atë që gjeografia e kohës së sotme e njeh si Shqipëria.

Asgjë nuk mbeti nga Lisi Ilir përveç lëndës shqiptare.

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

Shqiptarët e njohin veten si *Bijtë e Shqipes*. Ata i kanë vënë vendit të tyre emrin *Shqipëria* ose *Toka e Shqipes*. E morën këtë emër tre shekuj para Krishtit prej Pirros, Mbretit të Epirit, për sertësinë e treguar prej tyre në betejë. Shqiptarët gjithmonë e kanë konsideruar veten një grup etnik të veçuar që besohet të rrjedhë drejtpërsëdrejti prej ilirëve të lashtë dhe prej këndej ata mbeten banorët më të vjetër të Gadishullit të Ballkanit.

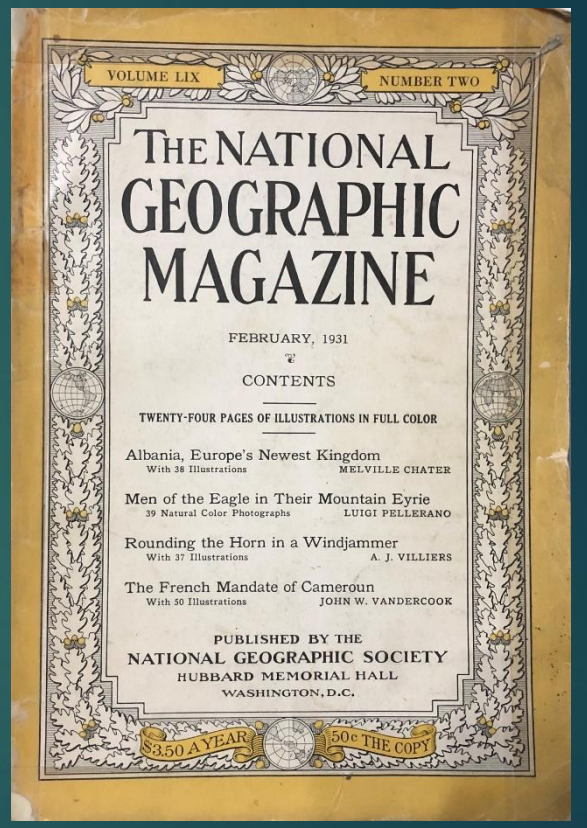
VOLUME LIX NUMBER TWO

THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

FEBRUARY, 1931

CONTENTS

TWENTY-FOUR PAGES OF ILLUSTRATIONS IN FULL COLOR

Albania, Europe's Newest Kingdom
With 38 Illustrations — MELVILLE CHATER

Men of the Eagle in Their Mountain Eyrie
39 Natural Color Photographs — LUIGI PELLERANO

Rounding the Horn in a Windjammer
With 37 Illustrations — A. J. VILLIERS

The French Mandate of Cameroun
With 50 Illustrations — JOHN W. VANDERCOOK

PUBLISHED BY THE NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY
HUBBARD MEMORIAL HALL
WASHINGTON, D.C.

$3.50 A YEAR 50c THE COPY

www.Malberisha.com

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

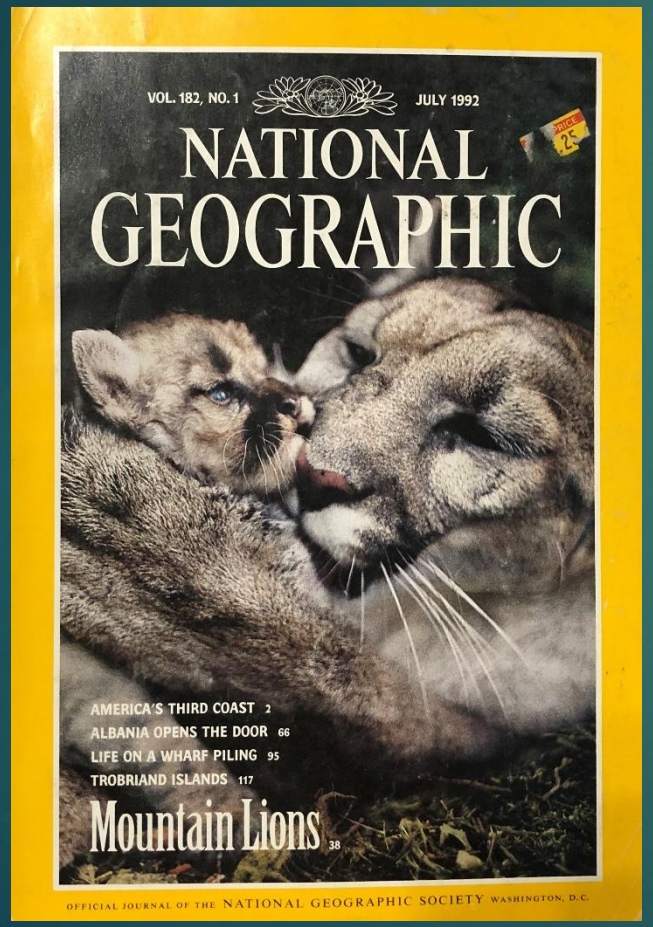

"Rajoni perëndimor i Vilajetit të Manastirit dhe një pjesë e madhe e atij të Kosovës janë të banuara prej një race më të egër dhe më të vjetër se çdo racë tjetër që gjendet në Evropë – prej shqiptarëve. Shumë pak dihet për këtë popull interesant e të çuditshëm përveç asaj që ata flasin një gjuhë indoevropiane, por nuk i takojnë asnjërit prej grupeve të njohura të familjes ariane. Besohet se ata rrjedhin prej ilirëve të lashtë, të cilët qenë shtyrë me forcë drejt perëndimit prej valëve sllave që përparonin në atë drejtim

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

"Kuptimi simbolik i shqiponjës dhe i shigjetës është i lashtë. Mijëra vjet më vonë, ai simbol do të shfaqej në Stemën Konsullore të Shteteve të Bashkuara të Amerikës. Sido që të jetë, epirotët u kapën pas emrit të Mbretit Pirro dhe simboleve të tij, duke e pagëzuar vetveten me krenari - shqiptarë ose Bijtë e Shqipes".

www.Malberisha.com

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

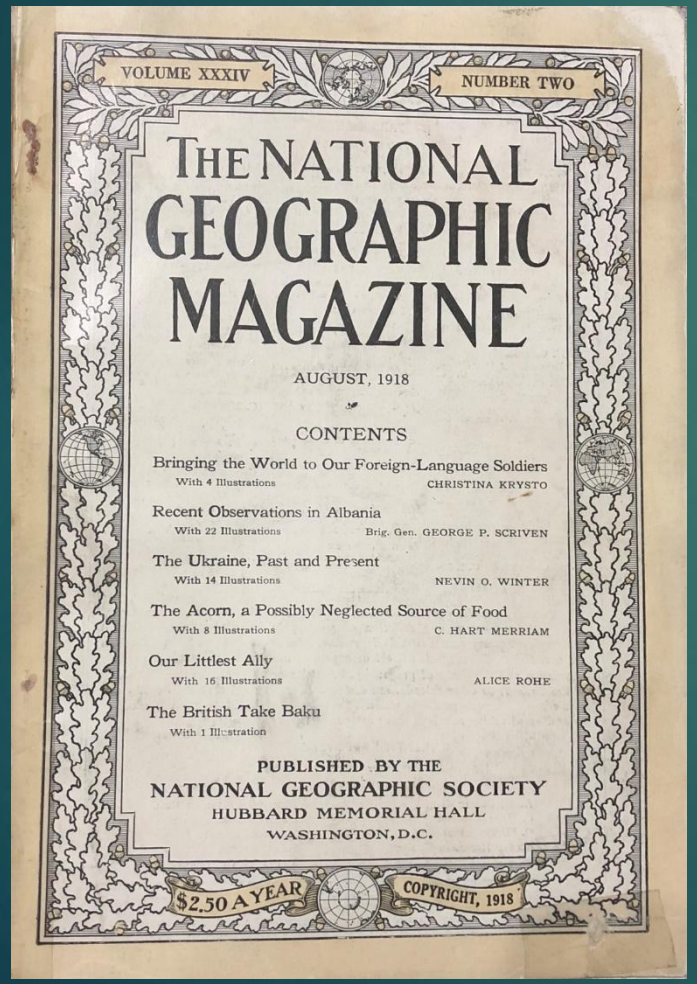
VOLUME XXXIV NUMBER TWO

THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

AUGUST, 1918

CONTENTS

Bringing the World to Our Foreign-Language Soldiers
With 4 Illustrations — CHRISTINA KRYSTO

Recent Observations in Albania
With 22 Illustrations — Brig. Gen. GEORGE P. SCRIVEN

The Ukraine, Past and Present
With 14 Illustrations — NEVIN O. WINTER

The Acorn, a Possibly Neglected Source of Food
With 8 Illustrations — C. HART MERRIAM

Our Littlest Ally
With 16 Illustrations — ALICE ROHE

The British Take Baku
With 1 Illustration

PUBLISHED BY THE
NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY
HUBBARD MEMORIAL HALL
WASHINGTON, D.C.

$2.50 A YEAR COPYRIGHT, 1918

Robert Guiscard, kryqtari norman që e pushtoi Shqipërinë Qendrore në shekullin e njëmbëdhjetë, thuhet të jetë përgjegjës për emrin Albania; ai dhe pasuesit e tij e gjetën të vështirë që ta shqiptonin emrin e qytetit shqiptar *Elbasan* dhe e ndryshuan atë në Albania."

'*Albanian Struggle in the Old World and New*', Boston: The Writer Inc., 1939, faqe 3-4.

www.Malberisha.com

Albanians in
THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

Çfarëdo që të kenë menduar Platoni dhe
Herodoti për formulimin e mësipërm,
ata të dy na thonë se grekët i
huazuan hyjnitë e tyre nga pellazgët.
Dhe, sipas disa filologëve,
ajo pikëpamje është
mbështetur në faktin se emrat Zeus,
Nemesis dhe Rhea rrjedhin nga fjalët shqipe zee-zëri,
nemë-mallkim dhe rhea-retë

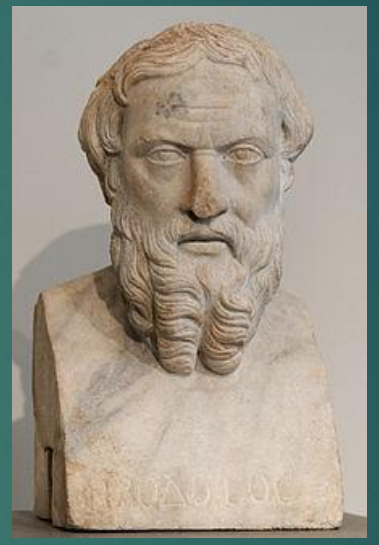

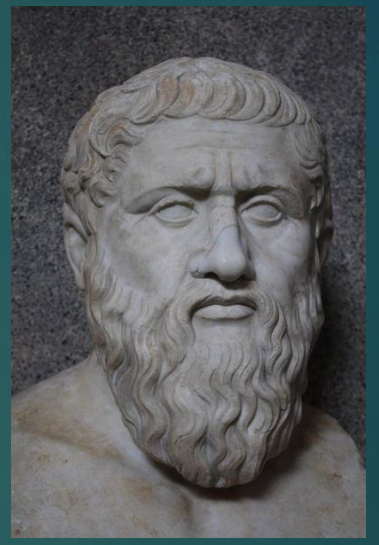

Përgatitur për “Rrënjet Tona” nga Mal Berisha: www.Malberisha.com

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

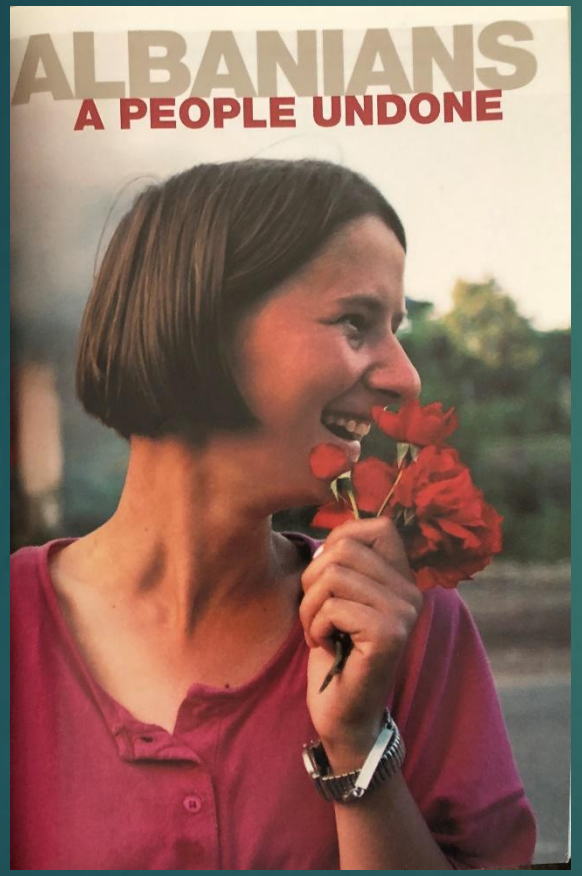

Shqiptarët etnikë, shumica myslimanë, me rritjen më të madhe të popullsisë në Evropë, përbëjnë 90 përqind të banorëve të Kosovës. Ata pohojnë se rrjedhin nga ilirët, atdheu i të cilëve ishte aty shekuj më parë se serbët dhe sllavët e tjerë të dirgjeshin aty që nga veriu.

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

"… Dyrrahiumi i ditëve kur lulëzonte Roma. Shumë vogëlushë ilirë, të cilët i shihnin legjionet e kësaj të fundit tek marshonin, u rritën për t'i shërbyer Gardës Pretoriane.

Njërit prej këtyre të rinjve vendas, i quajtur Deocletian, as që i shkonte mendja se një ditë do të vishte vellon e purpurt perandorake…për të ardhur pastaj te një tjetër embrion perandorësh ilirë, Konstandini i vogël, i parathënë për t'u quajtur 'i madh', i cili mund të ketë thirrur:

"Ja tek erdhën" kur legjionet u turrën përmes qytetit të tij, Nishit, që tani gjendet nën Serbi".

www.Malberisha.com

Pallati i Perandorit Ilir Diocletion ne Split Spalatio - Kroaci

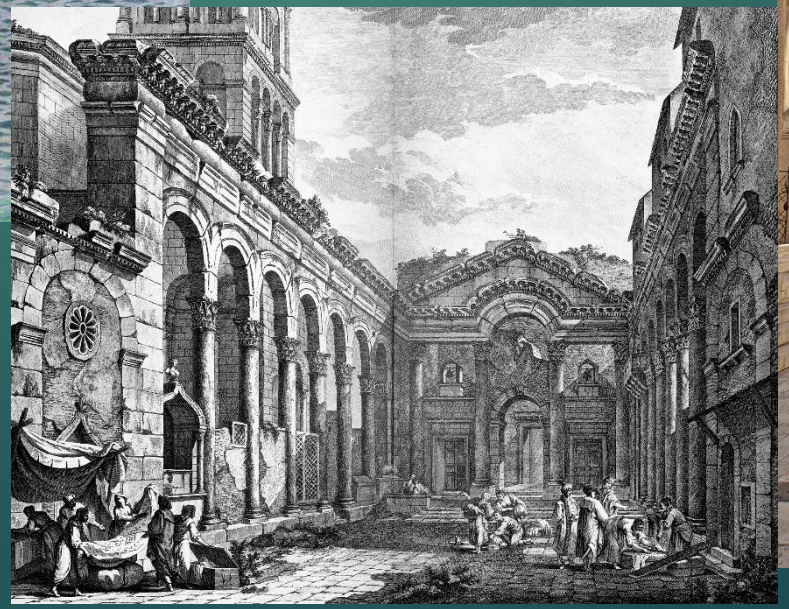

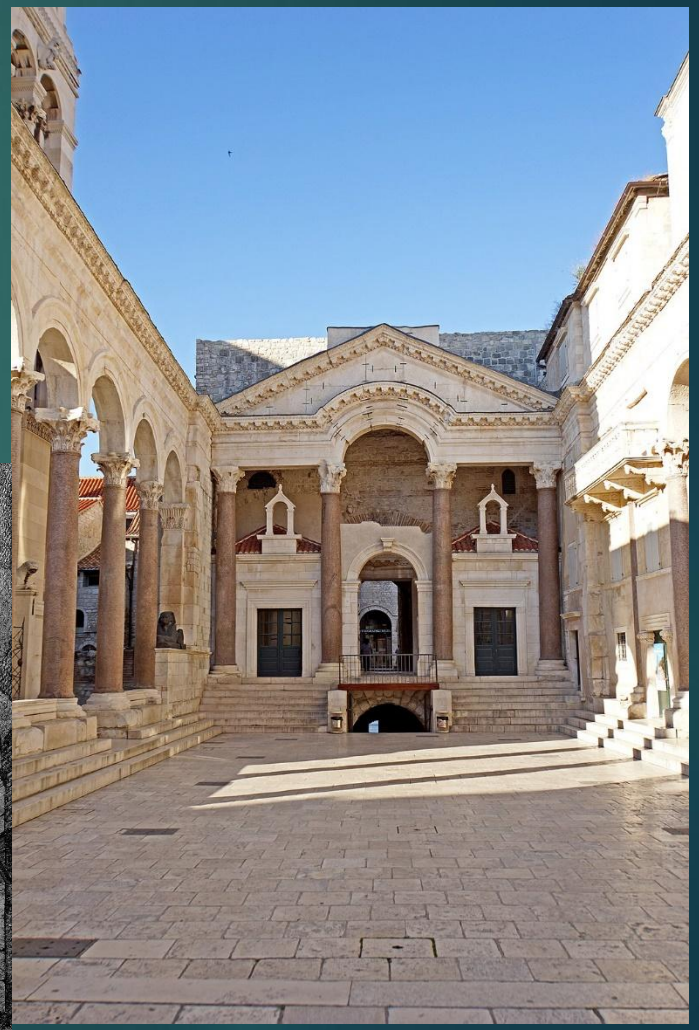

Albanians in
THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

Në rrjedhë të shekujve arbëreshët i dhanë Italisë një Papë, dhe tre kardinalë.

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

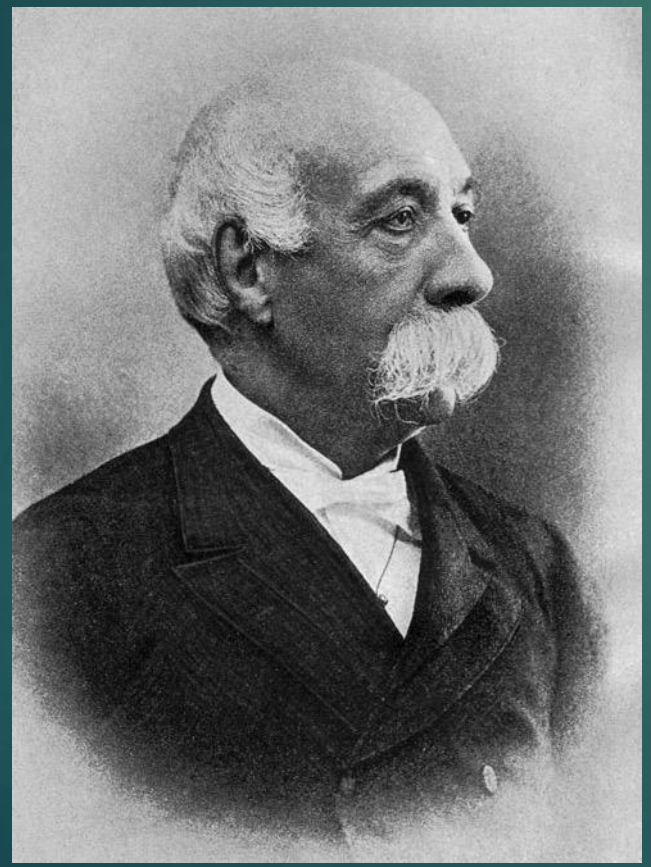

FRANCESCO CRISPI

Arbëreshët i dhanë Italisë edhe Kryeministrin dhe burrin e shtetit, Francesko Krispi.

Ata e ruajtën kulturën shqiptare gjatë sundimit turk dhe studiuesit e tyre qenë midis të parëve që e kodifikuan dhe e shkruan gjuhën shqipe.

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

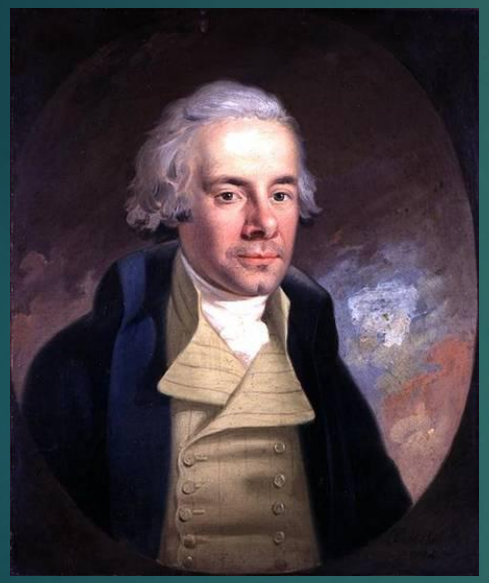

Shqipëria, ndonëse është aq afer me Italinë, është më pak e njohur sesa pjesa e brendshme e Amerikës," shkruante historiani Eduard Gibbon njëqind vjet më parë. Ajo ende është, në masë të madhe, *terra incognita*. Një letër e drejtuar për në *Albani* tani vonë, qe dërguar nga Anglia në Amerikë dhe pastaj u kthye nga Albany, në Nju Jork me një shënim sipër: "Jo për Albany, përpiquni ta gjeni këtë vend në Evropë Albany, është kryeqyteti i shtetit të Nju Jorkut në SHBA.

www.Malberisha.com

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

Të pasura dhe të varfëra, në qytet ose në malësi, gratë shqiptare janë të barabarta kur është fjala për t'u respektuar si në shtëpi, ashtu edhe përpara ligjit. Për shekuj të tërë gruaja shqiptare ka gëzuar prej një zakoni që nuk mbahet mend se kur është krijuar, një status ligjor të tillë që gratë në perëndim kanë luftuar dhe ia kanë dalë ta marrin vetëm në kohët moderne.

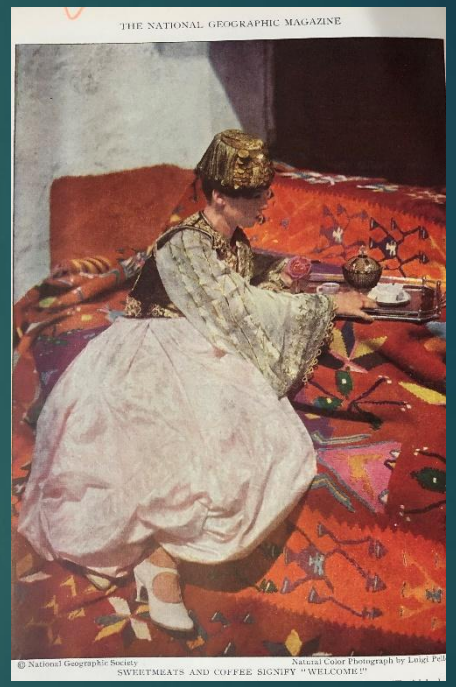

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

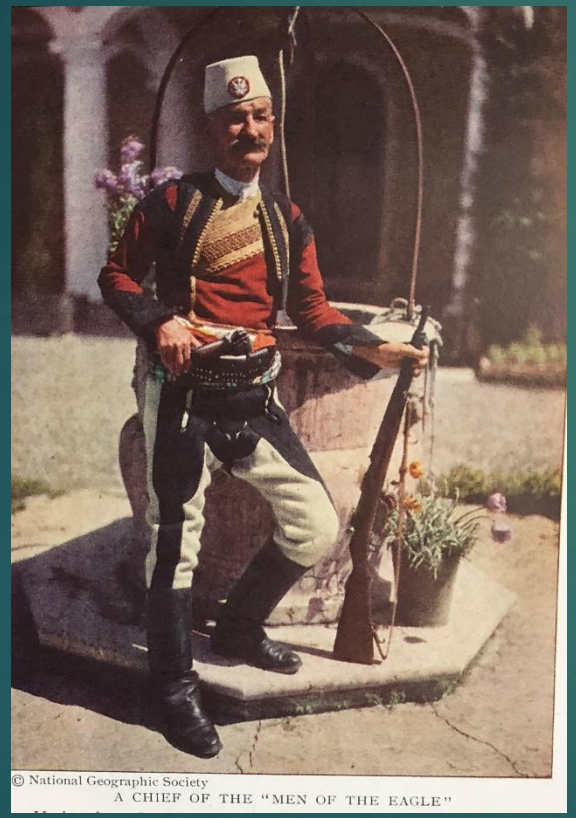

Sot shqiptari është personi më piktoresk në Evropë, tepër interesant në veçoritë e tij. E një rëndësie më të madhe është e ardhmja e tij politike. Vetëdija kombëtare e shqiptarit të kohëve të fundit po del në pah dhe nuk mund të ndrydhet më. Nën qeverisjen anormale turke, raca të ndryshme të krishtera të perandorisë, siç janë armenët otomanë, bullgarët otomanë dhe grekët otomanë, kanë pasur secili qenien e vet kombëtare, një shtet brenda shtetit, ndonëse përherë të nënshtruar ndaj vullnetit të turqve."

National Geographic Magazine, '*The Albanians*', nëntor 1912, faqe 1093.

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

Ndonëse, në përgjithësi, i janë përshtatur një farë besimi mysliman që u jep atyre gjoja një lloj solidariteti me turqit, shqiptarët janë të vendosur që edhe ata të kenë qenien e tyre kombëtare. Udhëheqësit e tyre e kanë kuptuar se ata nuk janë racë lindore, por racë perëndimore.

Albanians in THE NATIONAL GEOGRAPHIC MAGAZINE

Edhe njerëzit edhe vetë Shqipëria të kujtojnë aq shumë Zvicrën siç do të ketë qenë në kohët e hershme kur ishte më e këndshme dhe më e papopulluar sesa tani në kohët moderne, e kthyer në një shesh lojërash për Evropën. Një ditë, pa dyshim, Shqipëria do të zbulohet prej botës; dhe kur të vijë ajo ditë, i madh do të jetë ndryshimi aty dhe e madhe do të jetë edhe etja e njerëzve për t'ia parë mrekullitë dhe për t'iu gëzuar hijeshisë së saj. Shqipërisë i nevojiten njerëz, sipërmarrje dhe para; nëse këto tri gjëra i ka, atëherë zhvillimi i saj do të jetë i sigurtë.

Nac geographic

- Straboni shkruan për ilirët dhe për epirotët se ata jetonin në drejtim të jugut dhe të veriut, të ndarë nga një vijë që, praktikisht, përkon me rrjedhën e Shkumbinit; prej kësaj është e arsyeshme që të vijmë në përfundimin se gegët rrjedhin prej të parëve, ndërsa toskët prej të dytëve.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

Telford in his California home, with his Order of Skenderbeg behind him, c. 1960

- Dhe çfarë nevoitet të themi në emër të Shqipërisë? Aq krenarë dhe të jashtëzakonshëm
- sa ç'janë ata duket si natyra iu ka dhënë diçka prej gjeniut më të madh të rracës së
- tyre, Aleksandrit. Emri i tij ende vërtitet midis tyre për të sjellë në mëndje një tjetër,
- edhe më të kuptimtë për nga rëndësia siç do ta shohim më vonë në këtë histori. Një
- tjetër Iskander, një Gjergj Kastriot, Princi i Krujës i cili del si mbrojtës i Shqipërisë dhe
- vetë Krishtërimit kundër turqve në shekullin e pesëmbëdhjetë.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

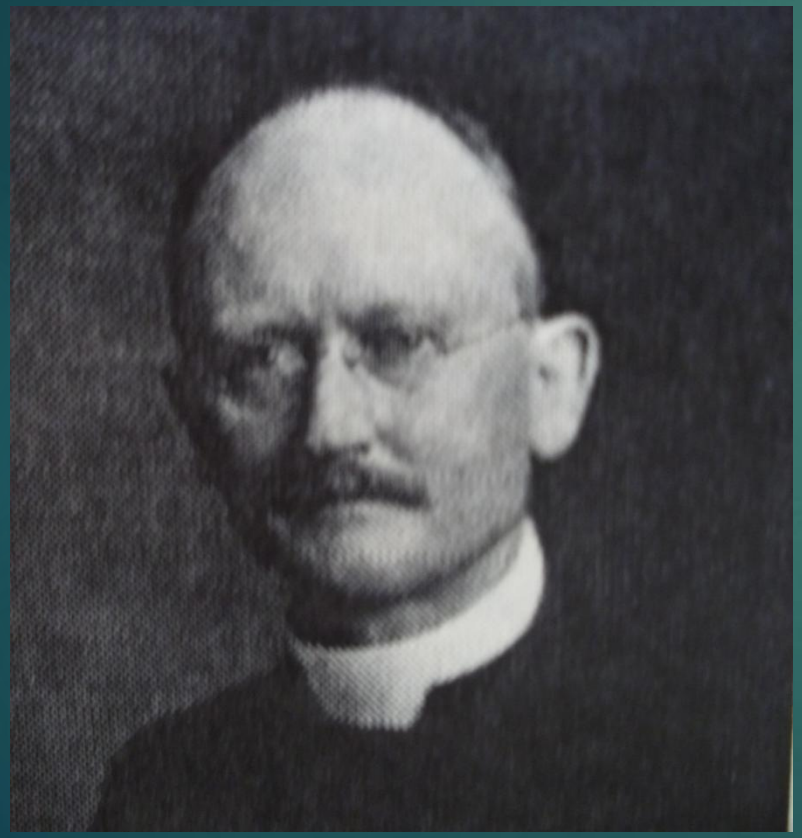

Shqiptarët janë të vjetër në histori, të thekur në zgjuarsi, të heshtur dhe të qetë në tragjedi, të durueshëm ndaj shkulmës së rrëmbyeshme të jetës.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

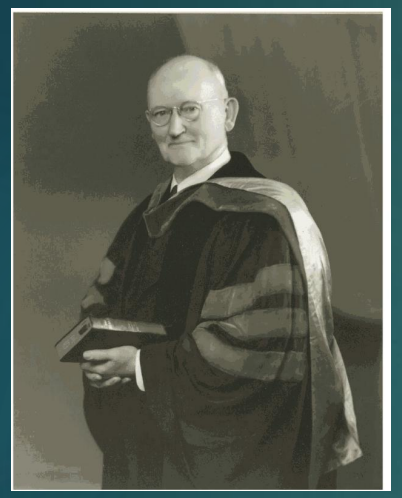

Vezir i Madh në Stamboll apo bari i thjeshtë në vetminë e maleve të Pindit, për arsye të përcaktuara qartë, shqiptari është një aristokrat, një njeri i lirë, një fisnik në sjellje dhe virtyte. Historia e tij është në harmoni të ngushtë me karakterin dhe pamjen e vendit të tij.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- **Nga Ahmet Zogu, Mbret e Shqiptarëve**
- Gjuha jonë është gjuha më e bukur mbi këtë tokë. Prandaj është detyra jonë që ta duam atë me gjithë zemrën tone. Ta ruajmë atë si xhevahirin më të shtrenjtë kundër çdo rreziku dhe ta studjojmë me kujdesin më të madh. Sepse gjuha është përherë më e çmuar se më i zgjuari prej atyre që e flasin atë. Për këtë arësye, gjuha jonë duhet të jetë mjeti kryesor i arsimimit të brezave tanë
- **Ch.Telford Erickson** Collection, Yale University Divinity Library Collection, New Haven, USA, File 26/280.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- Rraca të tjera kanë lindur, kanë ndjekur rrjedhën e tyre, janë rritur dhe kanë vdekur. Ndërsa ky popull e ka bërë jetën e vet në mënyrën e tij të thjeshtë duke mbijetuar njësoj si shkatërrimin e jetës, si valët mbytëse të pushtimeve të huaja si propogandën e padrejtë të politikës evropiane ndaj tyre".

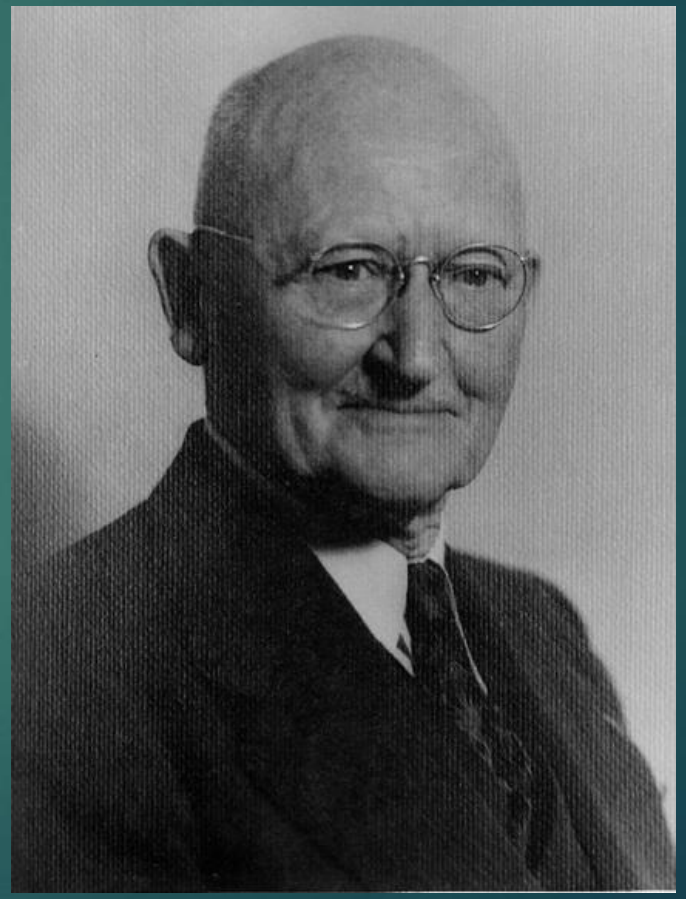

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

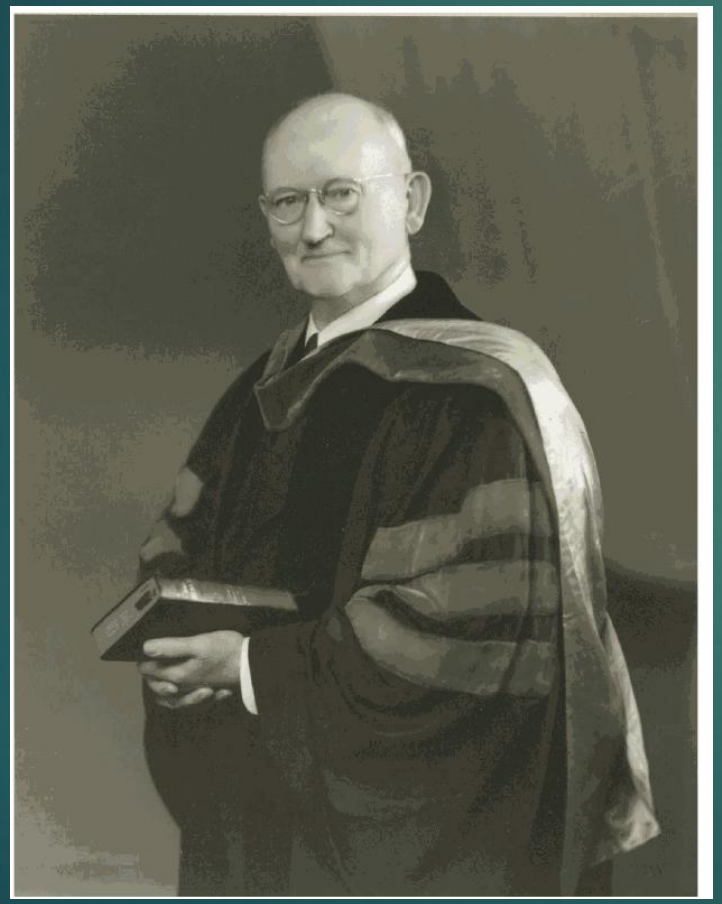

Prandaj ka çdo arësye për të ardhur në përfundimin se shqiptarët jo vetëm ishin tëparët prej popujve evropjanë që e pranuan ungjillin por edhe që e shpërndanë tëvërtetën e dritës ungjillore nëpër tërë Perandorinë Romake deri në kohën kur më I shquari i rracës së tyre, Konstandini i Madh, si Perandor, e bëri atë fenë zyrtare të Perandorisë dhe e zevendësoi me Kryqin, simbolin e zotërave të tyre paganë.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

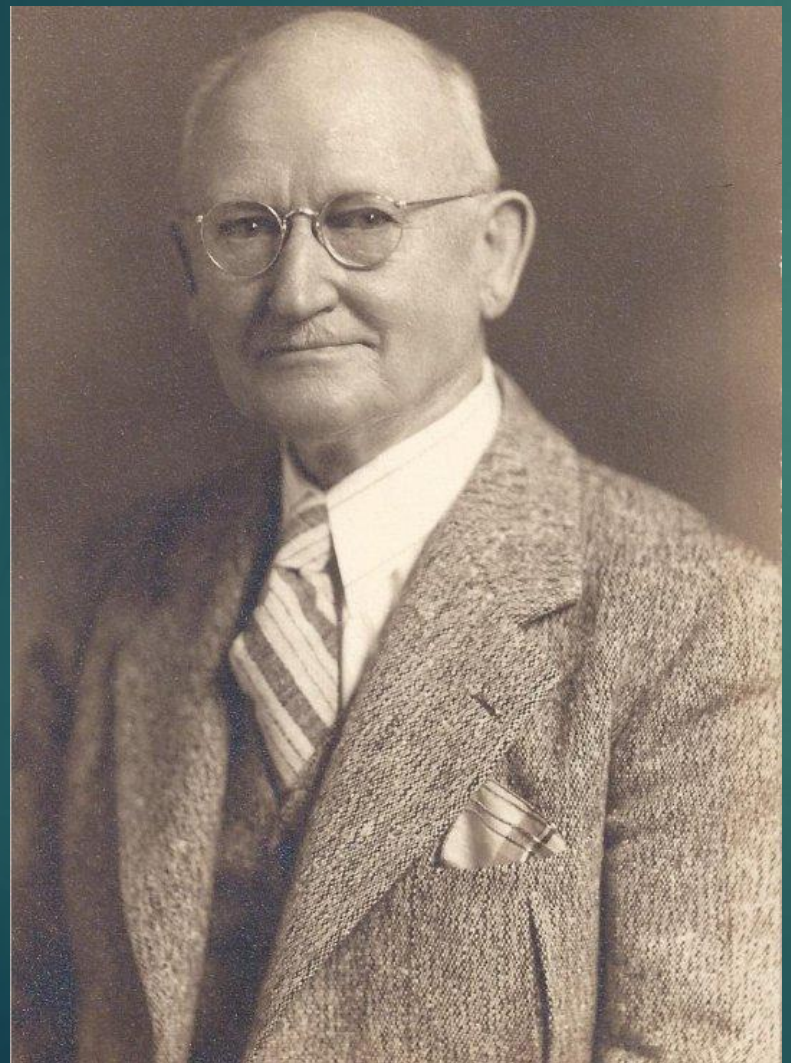

- Emri i popullit të saj në vetvete është shumë më piktoresk dhe më kuptimplotë.
- "Shqipëria", nga "shqiponjë", dhe që ketëj "Toka e shqipes". Kështu njerëzit e Tokës së
- Shqipeve bëhen Shqipëtar. Ky është emri që nxit gjakun e tyre, që iu rrin për shtat
- cilësive që i dallojnë ata nga tërë njerëzit e Ballkanit. Ai është bërë një emër shumë
- krenar, sepse i ka mbrojtur ata me sukses nga shfarosja në rrjedhë të më shumë se dy
- mijë vjetëve, gjatë të cilave ata kanë qënë rrethuar brenda mureve të tyre malore prej
- një numri kombesh, rracash, perandorishë të cilat luftuan aty dhe u përpoqën ta
- dominonin botën. Sepse aty Lindja prek Perëndimin, Civilizimi i Vjetër Botëror atë
- modern.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

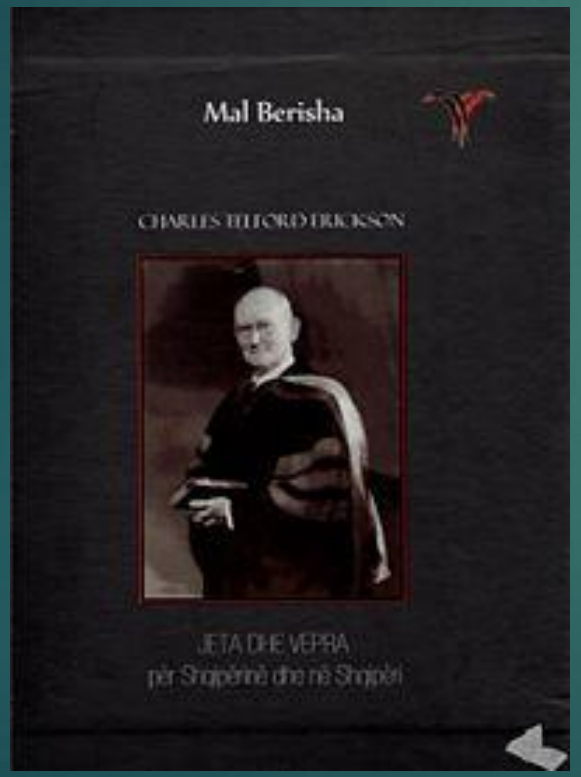

Ajo që e përfaqëson shqiptarin më mirë se çdogjë tjetër, që spjegon plotësisht përkatësinë e tij, më mirë se çdo përkthyes tjetër, është gjuha shqipe. Sado që në të gjenden edhe fjalë latine, edhe turke, përtej çfarëdo dyshimi ajo është trupi i një gjuhe të përcaktuar qartë si një gjuhë e qëmotshme.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- DODONA – Djepi i zotave. Çelësin e kuptimit të fshehtë të fjalës Dodona e mban gjuha
- shqipe. Zeusi u bë Sunduesi i Madh i popullit të saj.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

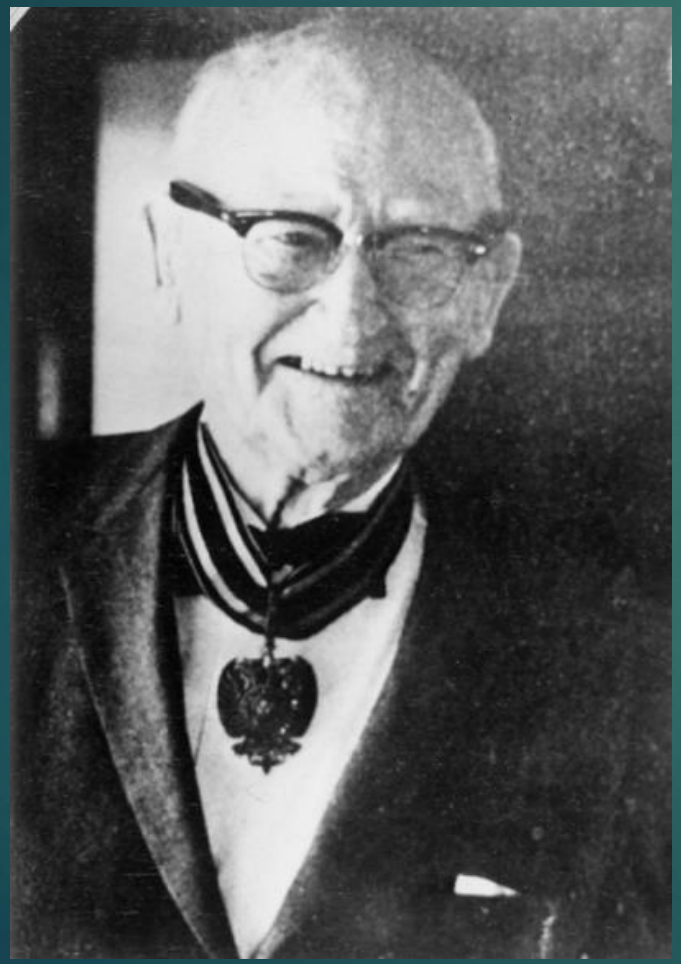

- Ashtu siç kemi treguar gjithandej, *Pellazgët* ishin rraca predominante dhe padyshim
- ata ishin vetë Arjanët, Arkadianët, Jonianët, Dorianët, Argivët, Thesalianët e lashtë. Të
- gjithë ishin degë të së njejtës rracë. Në baticat dhe në zbaticat e lëvizjeve të rracave
- midis qytetit dhe fshatit, tokës dhe ujdhesave, betejave e luftërave, fitoreve dhe
- humbjeve, pushtimit dhe të të pushtuarit, kjo lëvizje e popullatës ishte shpërndarë
- dhe zënë vend në njësi të ndryshme në tërë pjesët e Gadishullit.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

Në këtë përzierje rracash, sot është e pamundur të veçosh me siguri ndonjë dhunti të veçantë të secilit. Ajo që dimë me siguri është se *Pellazgët ishin ndërtuesit e mureve të Partheonit* dhe, nëqoftëse ata u zgjodhën për të bërë një vepër kaq gjigande atherë na lind e drejta të themi se edhe ndërtesat tjera të lashta të cilat i vunë kurorën e lavdisë Epokës së saj të Artë, ishin po ashtu vepër e duarve të tyre.

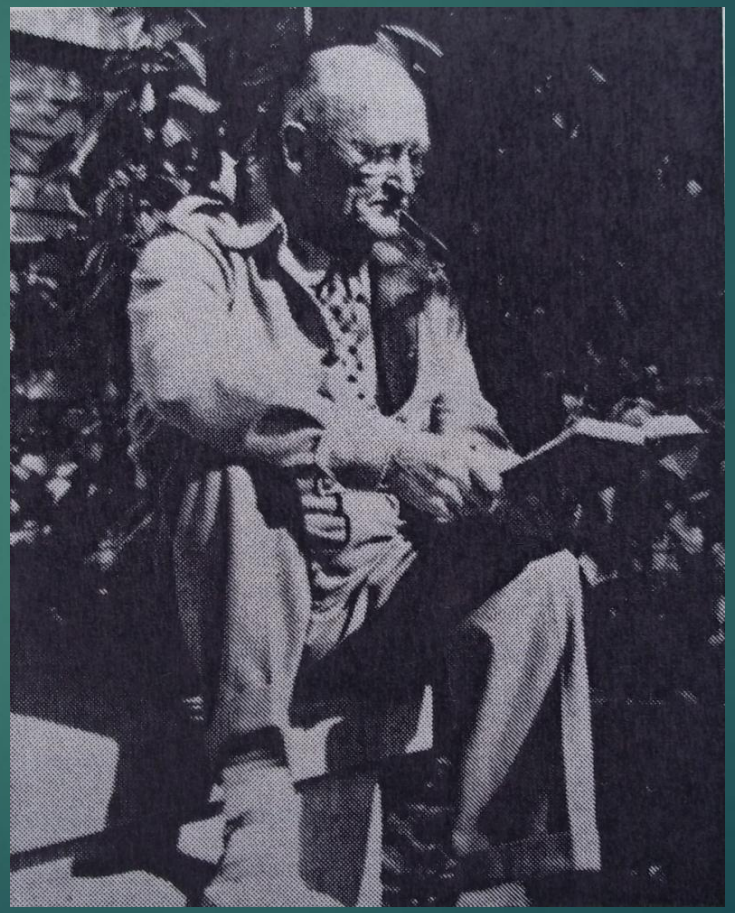

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

Nga ana fetare, shqiptari edhe pse në dukje mund të jetë katolik, ortodoks apo muhamedan, ai brenda vetes ka të ngulur thellë në zemër zotat e tij të lashtë. Ndoshta karakteristikat më kuptimplote të shqiptarit janë qëndrimi i tij ndaj jetës, zakonet dhe mikëpritja e tij, kodi i lartë i nderit, kujdesi për shtëpinë dhe familjen, dhe së fundi, pasioni për armët.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- Decius, Claudius II, Aurelian, Probus, Carus, Carinus dhe Nemerian djemtë e tij,
- Diokleciani dhe Maximiani, Constantius Chlorus, Gelerius, Constantine I, (The Great)
- dhe Licinus. Linja e Konstandinit vazhdoi edhe në Perandrinë e Bizantit. Por le të
- ndalemi këtu në historinë e Dioklecianit. Jeta e tij filloi në mënyrën më të thjeshtë.
- Prindërit e tij ishin skllevër, kujdestar në shtëpinë e një senatori romak. I ati punonte
- si një noter i nënshtruar. Vendi i lindjes së tij ishte një fshat i quajtur Dioklecian, apo
- Antivari, në rajoni i Salonës jo larg nga qyteti i sotëm Spalato, kryeqyteti i Dalmacisë.
- Diokleciani ishte i pari në historinë e rojeve pretoriane i cili vrau vrasësin e Perandorit
- Numerian, një komandant i rojeve dhe vjehrri i vetë perandorit. A kishte të bënte kjo
- me atë apo jo? Dihet që ishin ata vetë, pretorianët të cilët me forcën e shpatave të tyre
- e shpallën atë perandor. Dhe shpatat i dhanë atij autoritetin në shpalljen e tij siç
- kishin bërë ata ndaj paradhërsve të tij ilir.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- Për mua është e vërtetë e qartë se ilirët dhe pellazgët nuk janë dy grupe racore të
- ndryshme por janë një dhe vetëm një. Pellazagët erdhën drejt perëndimit, prej kudo që
- të ketë qenë shtëpia e tyre fillestare, përgjatë një paraleli më të ulët të gjerësisë
- gjeografike sesa ai i ilirëve. Ata ishin jugorët e rracës së vet, sikundër ilirët ishin
- veriorët.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- Duke e vështruar tërë botën në këtë moment, unë nuk gjej dot ndonjë rracë apo popull
- tjetër i cili të *shkelte* mbi dramën epike të Homerit, të merrte pjesë në tëra ndryshimet
- e saj dhe ta ruante atë pa e bërë vetën tërësisht qesharak dhe absurd, pëveç njërit. Kjo
- është rraca shqiptare.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- Është aq e pranueshme që Akili të tipizohet si një Bir Shqiponje sa ç'është e
- pranueshme se ai përfaqëson traditat e mrekullueshme aq të larta të rracës shqiptare,
- idealet e tyre të plota, qëndrimet burrërore saqë mendoj se askush nuk mund t'i
- afrohet kësaj rrace fisnike.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- Edhe rrëfimtari më i hollë në botë, nuk le dot pa e përmendur zotërinë e kulturuar
- shqiptar, po të kihet parasyshë mjedisi, atmosfera dhe shoqëria ku ka jetuar ai. Por ai
- është edhe "vepër-kryes" kur mjedisi ja lejon këtë. Ai është thjesht një individualist.
- Një grua thuhet se vendos çdo çështje mbi baza personale, të çfarëdo natyre qofshin.
- Shqiptarët e pëlqejnë këtë. Në mënyrë të veçantë e pëlqejnë këtë kur kjo ka të bëjë me
- nderin. Nëse shqiptari preket në nderin e tij, është më e lehtë për dikë tjetër të përkul
- një mal sesa ta ndalojë atë në vënjen e nderit të tij në vendin që meriton.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- Secili përpiqet t'i japë kuptim kësaj. Shih me vëmendje dhjetrat dhe mijërat e
- shqiptarëve në Shtetet e Bashkuara sot, të cilët e privojnë vetveten prej ushqimit të
- domsodoshëm dhe rehatisë për shëndetin e vet, me qëllim që të dërgojnë ca nga fitimet
- e veta familjeve të tyre në Shqipëri. Dhe e bëjnë këtë që një ditë të kthehen dhe t'i
- shtojnë krenari, vlerë dhe dinjitet shtëpive të tyre. Është një përvojë e
- jashtëzakonshme të kalosh nëpër duar Iliadën dhe Odisenë dhe të nxjerrësh aq shumë
- referenca për shtëpinë dhe miqësinë e ngushtë. Në të ka një pasuri të pafund
- bukurishë dhe ndjesishë të embla njerëzore që kanë të bëjnë me marrjen bashkarisht
- të rrezikut, vështirësive dhe vuajtjeve.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

- Patriotizmi flet shumë edhe për shqiptarët të cilët në beteja dhe luftëra, në ditë të mira
- dhe të liga, ajo çfarë i ka bërë të mbijetojnë si rracë dhe të dallohen si popull, ka qenë
- patriotizmi dhe dashuria për gjakun, rracën dhe trojet e tyre.

CHARLES TELFORD ERICKSON – Amerikani që i kushtoi jetën Shqipërisë

Kodeksi i Justinianit, Justinianeus Codex. Këtij kodeksi iu shtuan edhe katër punë juridike të quajtura Corpus Juris Civilis, duke iu vënë përbëri ligjit romak siç është shënuar edhe sot anë e mbanë botës së qytetëruar; Ishte ky një tjetër monument i arritjeve madhështore të kësaj *rrrace Shkiptare*,1 prej të cilës ishte bekuar tërë bota e qytetëruar.

- Këtu është vendi ku gjejmë shtëpinë e përherëshme të rracës shqiptare, aq e
- dallueshme nga grekët, dhe së dyti, këtu do të zbulojmë një prej karaktereve më
- fenomenale të historisë i cili i dha një dorë përcaktuese, të fuqishme, formimit të
- kursit europian dhe perëndimor të qytetërimit. Unë kam parasysh me këtë, pa dyshim,
- Aleksandrin e Madh.

- Dhe çfarë nevoitet të themi në emër të Shqipërisë? Aq krenarë dhe të jashtëzakonshëm
- sa ç'janë ata duket si natyra iu ka dhënë diçka prej gjeniut më të madh të rracës së
- tyre, Aleksandrit. Emri i tij ende vërtitet midis tyre për të sjellë në mëndje një tjetër,
- edhe më të kuptimtë për nga rëndësia siç do ta shohim më vonë në këtë histori. Një
- tjetër Iskander, një Gjergj Kastriot, Princi i Krujës i cili del si mbrojtës i Shqipërisë dhe
- vetë Krishtërimit kundër turqve në shekullin e pesëmbëdhjetë.

- Ata shfaqin anët më të mira ndaj njëri tjetrit në kohën e luftës. Përgjumja është vdekje
- për ta. Veprimet luftarake bëjnë të shohim tek ta shqiponjën që ngrihet e gatshme për
- aktin e pamundur heroik. Për më tepër, virtytet e tyre bëhen shumë më shumë të
- njohura, më bujare, më imponuese. Ata janë si Pirroja, janë si Aleksandri i Madh. Ata
- shfaqin talent të jashtëzakonshëm për të fituar një botë ose një mbretëri, dhe atherë
- me një lehtësi që është më shumë një e dhënë hyjnore e japin, e falin atë aq bujarisht
- madje shpesh edhe tek ata që nuk e meritojnë. Sapo miqësia të zerë vendin e
- armiqësise tek ta, atherë nuk ka më kufij të bujarisë. Siç e thotë edhe Shekspiri.
- "Duket si lojë e një drame por në rastin e tyre kjo është një lojë shpatash".

- Dhe ja ku kemi zbuluar dobësinë fatale të kësaj rracë *Shqiptare*. Ata nuk punojnë së
- bashku. Proverbi i thjeshtë "*Bashkimi bën Fuqinë, Ndasia Humbjen*", me tërë llogjikën
- dhe përvojat e kohërave të lëna pas, nuk është pranuar prej kësaj rrace përveç në
- ndonjë rast tepër të veçantë. Njësoj si malet e tyre, ata nuk dinë të përkulen, por nuk
- duan as të përzihen me njeri tjetrin. Ata preferojnë vetminë e tyre madhështore më
- shumë se çdo gjë tjetër.

- Dhe ja ku kemi zbuluar dobësinë fatale të kësaj rracë *Shqiptare*. Ata nuk punojnë së
- bashku. Proverbi i thjeshtë "*Bashkimi bën Fuqinë, Ndasia Humbjen*", me tërë llogjikën
- dhe përvojat e kohërave të lëna pas, nuk është pranuar prej kësaj rrace përveç në
- ndonjë rast tepër të veçantë. Njësoj si malet e tyre, ata nuk dinë të përkulen, por nuk
- duan as të përzihen me njeri tjetrin. Ata preferojnë vetminë e tyre madhështore më
- shumë se çdo gjë tjetër.

- Tek i shkruaj këto rradhë më kujtohet mbyllja e Konferencës së Paqës. U bë një festë e
- madhe për arritjen e fitores ku u lëshua Pëllumbi i Paqës i cili do t'i ngrohte vezët në
- Ballkan. U inskenuan lojëra madhështore, ndërsa plaçkat e Maqedonisë së Filipit dhe
- Aleksandrit të Madh përbënë çmimin e ekspozitës në atë rast, përpara se të çoheshin
- përfundimisht në Romë.

- Nga skllav në Perandor, “Cujus nutuomnia gubernatantur” “Tërë gjërat qeveriseshin
- prej atyre që dremitin”
- Historia e kësaj ngritje të Krishtërimit nga skllavet e katakombeve të Romës deri në
- një triumf perfundimtar, gjatë sundimit të Konstandinit të Madh, këtij epokë-bërësi,
- siç është provuar të jetë në formësimin e historisë edhe në Lindje edhe në Perëndim,
- nuk do të futej në faqet e këtij rrëfimi nëse ai nuk do të ishte asgjë tjetër veçse thjesht
- një bir i kësaj rrace të quajtur shqiptar.

- *Ndoshta këto që u thanë nuk kanë vend në këtë libër. Por megjithatë, në një orë si kjo e*
- *sotmja, kur Mbretëria e Vogel e Shqipërisë ka humbur mbretërimin, pavarësinë e saj,*
- *vendin e vet të vogël tek Dielli, kjo mund të ndihmojë guximin dhe fenë e tyre nëse disa*
- *prej vëllezërve të krishterë midis qindra miljonave që e recitojnë këtë Rrëfim të Fesë, do*
- *të bëjnë një lutje për rracën që e lindi autorin e kësaj vepre madhështore që erdhi deri*
- *tek ne ndër shekujt e gjatë deri më sot.*

- Është e qartë se *në fund të fundit, Konstandini ndryshonte në karakterin e tij shumë*
- *pak prej bashkëkohësve të tij ilirië*. Kur dëshira e tij vihej në pikëpyetje, ose kur i
- kanosej ndonjë rrezik, qoftë i vërtetë por edhe i imagjinuar, ai do të përdorte tërë
- fuqinë dhe autoritetin e tij si një njeri i paepur, mizor dhe vdekjeprurës, edhe nëse
- fjala ishte për pjestarët e familjes së tij.

- Besimi im personal është se Kostandini e zgjodhi Bizantin për shumë arësye të forta
- krejt personale, rracore, kishtare dhe shtetërore. Prej rrace, historie, tradite dhe feje ai
- i takonte më shumë Lindjes se Perëndimit. Altarët e rracës së tij ishin aty, tek Dodona
- dhe Delfi.

- Pas kësaj një prej shqiponjave shqiptare mori përsipër sfidën ndaj tyre duke skalitur
- një prej kapitujve më tronditës në tërë historinë e shkruar; Ishte Gjergj Kastrioti –
- Skënderbeu
- 34
- 1 Shqip në original.
- “Skënderbeu erdhi si një vetëtimë në qiell të hapur. Pjesa tjetër e burrave prisnin për
- të si benzina që prêt të ndizet dhe të dy bashkë do të përflakeshin.”

- Skënderbeu, Aleksandri i Madh, një emërak me të dhe Qesari, fituan të drejtën të
- ishin heronjtë e vetëm të shquar që nuk kanë humbur kurrë qoftë edhe një betejë. Por
- ai i tejkaloi ata të dy në virtytet e tija personale dhe karakterin e tij të pathyeshëm. Ai
- ishte një burrë me besnikëri fetare absolute, i sinqertë, njerëzor, bujar, i arritshëm
- prej çdokujt, madje edhe për më të përunjurit.

- Në një formë apo në një tjetër, Turqia ia doli të lëshonte një perde të errët ndarëse
- midis këtij vendi të vogël dhe Europës. Një prej formave më të përdorura prej saj ishte
- paraqitja e shqiptarëve si njerëz të egër, tërësisht të pashpresë për tu përmirësuar, kaq
- të rrezikshëm sa të thuhej se nuk do të kishte europian që të ndjehej ndonjëherë i
- sigurtë në tokën e tyre.

- Sikur Ali Pashë Tepelena të kishte qenë një Skënderbeg i dytë, fundi do të ishte i
- ndryshëm, dhe e tërë historia e mëpastajme e Ballkanit do të ndryshonte. Me
- Shqipërinë një shtet të pavarur, në fillim të shekullit të XIX – të, ku të përfshiheshin
- tërë territoret e saj të cilat në atë kohë sigurisht që do të kapnin dyfishin e asaj të
- sotshme, problemi më i madh dhe më i rëndësishëm i Ballkanit, i lidhur më çdo komb
- e më çdo rracë brenda tij, ai shqiptar pra, do të ishte zgjidhur njëherë e përgjithmonë.

- Fragmenti më i madh rracor, i shkëputur dhe ndarë nga trupi i vendit të vet është i
- vendosur në Greqi. Se sa është numri i tyre askush nuk mund ta thotë me siguri.
- Grekët vetë nuk janë të interesuar në etnologji. Për të veçuar lidhjen e tyre rracore
- duhet të kemi dijeni të përgjithshme enciklopedike së cilës nuk i mungojnë të dhënat
- njerëzore.

- ... Një rracë e lashtë dhe e ndryshme nga çdo rracë tjetër që e rrethon atë, shqiptarët,
- e shohin nacionalizmin e fqinjëve të tyre të vendosur nën mbrojtjen e Fuqive të
- ndryshme Evropiane, ndërsa aspiratat e tyre për pavarsi të trajtuara po prej tyre si
- çështje të një rëndësie të dorës së dytë.

- “Unë jam kaq i lumtur që do të na tregoni për ata njerëz të çuditshëm me flokë të
- bardha dhe sy të shndritshëm”! për hijet e Homerit dhe të Aleksandrit të Madh! dhe…
- le të mos ngutemi... A janë madhështor ata? Si kanë ecur ata jo vetëm “me mbretërit”
- por si i kanë dhënë tjerëve një numër të madh sunduesish kombesh dhe
- perandorishë? Kjo është një histori që ja vlen të tregohet pasi edhe vetë shqiptarët, si
- edhe pjesa tjetër e botës, nuk e dinë atë”.

- Sikur të kisha kërkuar të ikja nga Amerika në kërkim të një strehe që të ishte kaq larg
- nga qytetërimi, të braktisja tërë kënaqësitë, tapicerinë e butë të jetës, jetën që nuk e
- njeh urinë, të ftohtit, mungesën e veshjes dhe nevojat më elementare të jetës, unë nuk
- do të mund të bëja diçka më të mirë sesa të zgjidhja Shqipërisë, e marrë si një e tërë.

- Shqipëria vetë meriton një nder shumë të veçantë për kontributin që ka dhënë për të
- populluar parajsën me njerëzit e saj të ndershëm, të bukur dhe të pafajshëm.

- Shqipëria vetë meriton një nder shumë të veçantë për kontributin që ka dhënë për të
- populluar parajsën me njerëzit e saj të ndershëm, të bukur dhe të pafajshëm.

- Ajo që më ka frymëzuar më shumë për të shkruar këtë libër është pikërisht gjurmimi i
- rrjedhës së gjakut të rracës shqiptare që në fillimet e historisë së saj deri në kohën e
- sotme, kur Perandoria Turke u shkatërrua dhe i lëshoi zotërimet e saj evropiane.

- Ajo që më ka frymëzuar më shumë për të shkruar këtë libër është pikërisht gjurmimi i
- rrjedhës së gjakut të rracës shqiptare që në fillimet e historisë së saj deri në kohën e
- sotme, kur Perandoria Turke u shkatërrua dhe i lëshoi zotërimet e saj evropiane.

- Përcaktimi përfundimtar i kufijve ishte një kompromis. Vilajetet e Kosovës dhe
- Manastirit me një popullsi shqiptare prej tre çerekë milioni iu dhanë Serbisë. E tëra
- kjo tokë ishte shqiptare. Ishte një pllajë e gjërë dhe e vlefshme bujqësore që e zotëronte
- Shqipëria. Jo vetëm i shpronësuan shqiptarët dhe i vendosën ata nën një qeverisje që
- tashmë kishte kryer krimin e shfarosjes ndaj tyre, por la mijëra të tjerë në anën e
- shqiptarëve, krejt si të burgosur në kështjellat e tyre malore, pa livadhe për bagëtinë,
- pa fusha për drithin e tyre aq të nevojshëm dhe pa qendrat e banuara ose qytetet ku
- ata do të qarkullonin dhe tregtonin produktet e tyre.

- Luftërat Ballkanike kishin gjymtuar trupin e kombit dhe plagët i kishin holluar
- gjakun. Refugjatët prej pjesëve të ndara të kombit, të pastrehë dhe të uritur, kishin
- ardhur aty. Në sytë e tyre shquhej terrori që kishin parë dhe tmerri shihej në mijërat e
- buzëve të tyre. Për më tepër, plaga e kufirit po grrithej dhe kripej çdo ditë me mizori të
- reja. Në veri, në lindje dhe në jug. Ndërkohë muajt kalonin. Gjatë pranverës fushat e
- tyre ishin pluguar me pushkët dhe bajonetat e ushtrive pushtuese dhe fara e drithit
- ishte marrë për të ushqyer kafshët e ushtrisë pushtuese.

- Pas më shumë se nëntëmbëdhjetë vjetësh, gjatë të cilave unë kam bërë të
- pamundurën, si një mik i atij vendi aq të dashur për mua, por thuajse pa asnjë mik,
- unë ende mendoj për ato fjalë të Presidentit Amerikan, Uillson, të cilat në atë kohë
- erdhën si fjalët më të embla që kam dëgjuar ndonjëherë.

- Këta malsorë të shkathët shqiptarë u sulen si nga jashtë ashtu edhe nga brenda
- rrethimit, me klithmat dhe këngët e tyre të betejave, duke i bërë armiqtë e tyre t'ja
- merrnin vrapit siç kishin bërë me mijëra herë të udhëhequr nga bijtë e vet të shquar të
- tillë si Skënderbeu, Pirro, Aleksandri i Madh, Filipi i Maqedonisë, për të mos
- përmendur ata të Luftës së Trojës.

- Më në fund, për një shtet të vogël dhe të pandihmë si Shqipëria, unë do të kërkoja të
- shmangja me çdo çmim, çdo pengese politike, komerciale, financiare apo ekonomike
- që kërcënon të kompromentojë jetën e lirë dhe të pavarur si dhe funksionet e shtetit.
- Për më tepër, unë do të kultivoja me këmbëngulje miqësinë me Fuqitë e Mëdha, duke
- mos pasë asnjë interes vetjak dhe egoist për të promovuar vetveten. Këto janë për mua
- disa prej detyrave më të rëndësishme dhe kërkesat më të qarta me të cilat ballafaqohet
- qeveria e Shqipërisë së Re.

- Por sa i takon Vilajetit të Kosovës, parë edhe nga ana rraciale edhe nga ana historike,
- nuk mund të ketë asnjë dyshim në mëndjen e një studjuesi të pa-anshëm se
- pretendimet shqiptare kanë mbështetje të jashtëzakonshme. Ai Vilajet po t'i
- bashkëngjitej territorit të vet shqiptar, do të dyfishonte thuajse tokën e saj të
- punueshme dhe i shtonte shtatëdhjetë e pesë përqint popullsisë së vet.